

Podmioty praw autorskich

Agnieszka Kwiecień-Madej

Podstawowe przepisy Pr. Aut.:

Art. 8 - twórca

Art. 9 - utwory współautorskie

Art. 10 - utwory połączone w celu wspólnego rozpowszechniania

Art. 11 - podmiot uprawniony do utworu zbiorowego

Art. 12-13 - utwory pracownicze (art. 74 - pracownicze programy komputerowe)

Art. 14 - uprawnienia instytucji naukowych do pracowniczich utworów naukowych

Art. 15 - producent lub wydawca,

Art. 15a - uprawnienia uczelni

Art. 70 - producent utworu audiowizualnego

Twórca – art. 8 Pr. Aut.

Prawo autorskie przysługuje twórcy, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

Domniemywa się, że twórcą jest **osoba, której nazwisko w tym charakterze uwidoczniono na egzemplarzach utworu lub której autorstwo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek inny sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.**

Dopóki twórca nie ujawnił swojego autorstwa, w wykonywaniu prawa autorskiego zastępuje go producent lub wydawca, a w razie ich braku – właściwa organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

Okoliczności niepływające na status twórcy

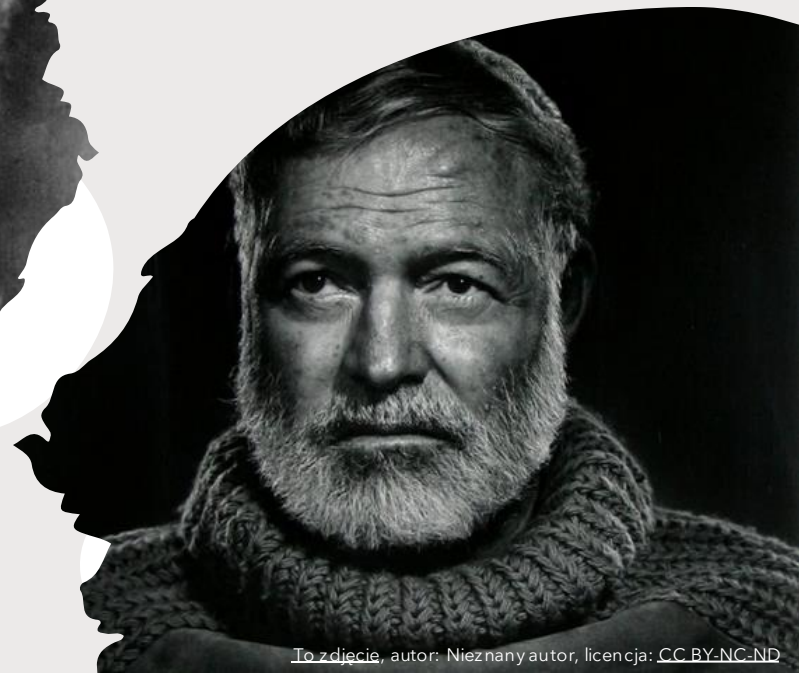
Wiek,

Kwalifikacje zawodowe,

Stan zdrowia,

Poczytalność,

Świadomość stworzenia utworu,

Status twórcy

Tło sprawy

"Kurs cudów" to książka, którą spisała **Helen Schucman**, amerykańska psycholog kliniczna i badaczka akademicka, pracująca na Uniwersytecie Columbia. Twierdziła, że od 1965 roku słyszała „wewnętrzny głos”, który identyfikowała jako Jezusa Chrystusa, i przez siedem lat spisywała jego przekaz. Asystował jej William Thetford, współpracownik na uczelni, który pomagał w transkrypcji. Książka została opublikowana w 1976 roku przez Foundation for Inner Peace.

Po jej śmierci (w 1981 r.) następcy prawni wystąpili z roszczeniami o naruszenie praw autorskich ze względu na wydanie bez ich zgody tej książki po niemiecku.

Powstał problem, kto jest twórcą tego dzieła, skoro osoba, która jedynie mechanicznie zwielokrotnia dyktowany jej utwór, nie jest traktowana jak twórca.

Sąd niemiecki uznał, że wyłącznym twórcą Kursu cudów jest prof. H. Schucman, gdyż nie jest obiektywnie weryfikowalna okoliczność duchowego przekazu tekstu za pośrednictwem człowieka

Współtwórcy

To zdjęcie, autor: Nieznany autor, licencja: CC BY-SA-NC

Utwór zawiera **wspólne elementy twórcze**,

Wspólne działanie twórców - wspólne dążenie do nadania dziełu określonego, ostatecznego kształtu,

Istnienie porozumienia między współtwórcami:

Np. uzgodnienie wspólnego zamysłu stworzenia dzieła, opracowanie ogólnej koncepcji, planu, uzgodnienie struktury utworu, podział zadań itp.

Porozumienie może mieć charakter dorozumiany (konkludentny),

W szczególnych przypadkach możliwe powstanie dzieła wspólnego bez porozumienia - „jedna osoba rozpoczęła pracę nad rzeźbą, a następnie od niej odstąpiła i dokończyła ją twórczo inna osoba”- SN z dn. 5.07.2002 r., III CKN 1096/00, OSNC 2003/11, poz. 150.

Nie uzasadnia współautorstwa: wzajemna inspiracja, krytyka, akceptacja wkładów twórczych, pomoc techniczna, organizacyjna czy finansowa.

Utwory wspólne – art. 9 Pr. Aut.

Prawo autorskie przysługuje współtwórcom **wspólnie**,

Zgoda wszystkich współtwórców jest wymagana, aby korzystać z utworu w całości (np. jego publikacja, sprzedaż, udzielenie licencji)

Zgoda jednego ze współtwórców wystarczy, jeśli chodzi o korzystanie z jego własnej części (np. autor tekstu piosenki może wydać tomik poezji zawierający tekst utworu, ale nie może samodzielnie rozporządzić prawami do całej piosenki).

Brak zgody któregoś ze współtwórców: jeśli współtwórcy nie mogą dojść do porozumienia, każdy z nich może zwrócić się do sądu o rozstrzygnięcie.

Udział w prawie autorskim:

Znaczenie przedmiotowe: część utworu mająca samodzielne znaczenie tzn. posiadająca taką odrębność, że możliwe jest przypisanie jej jednemu ze współautorów i eksploatacja niezależnie od całości utworu, lecz bez uszczerbku dla praw pozostałych współtwórców,

Znaczenie prawne: ułamkowo określona część autorskich praw majątkowych służących współtwórcy

Domniemanie równego podziału praw

- Jeśli nie ustalono inaczej, przyjmuje się, że **każdy ze współtwórców ma równe udziały** w prawie autorskim.
- Można jednak umówić się na inny podział proporcjonalny do wkładu twórczego (np. 70% dla głównego autora, 30% dla drugiego twórcy). Różnicę tę może również ustalić sąd.

Odpowiednie stosowanie przepisów KC o współwłasności w częściach ułamkowych – uwaga na zniesienie współwłasności (art. 210-212 KC) sporna możliwość zniesienia wspólności praw majątkowych,

Umowa o wykonywanie wspólnego prawa - za zgodą wszystkich współtwórców,

Wkład twórczy w fotografii – przykład:

SN z dnia 5.07.2002 r., III CKN 1096/00

“nie można uważać za współautora osoby, która obsługuje sprzęt fotograficzny wedle wskazówek fotografa. Nie ma znaczenia czy ta osoba posiada odpowiednią wiedzę czy doświadczenie”

Wkład twórczy może polegać na:

- Stworzeniu kompozycji,
- Doborze światła,
- Doborze ostrości,
- Doborze głębi,
- Obróbce graficznej fotografii.

Wkłady o charakterze rozłącznym i nierozłącznym

Zróznicowana jest sytuacja współtwórców, w zależności od tego, czy wkłady, których są samodzielnymi autorami **nadają się do samodzielnej eksploatacji**, czy można je eksploatować jedynie z całym utworem

Przykład: Wkłady rozłączne zawiera utwór słowno-muzyczny, zarówno tekst jak i muzyka nadają się do samodzielnej eksploatacji. Nierozłączny charakter mają wkłady współtwórców powieści kryminalnej, w której nie da się wyodrębnić fragmentów pisanych przez jednego autora i drugiego z nich.

Wkład rozłączny → twórca może nim samodzielnie dysponować (z wyjątkiem sytuacji, w której mogłoby to prowadzić do naruszenia praw współtwórców) Może samodzielnie udzielać licencji, dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia praw do jego wkładu, a korzyści które z tego tytułu uzyska przypadną jemu.

Przykład: Autor tekstu piosenki może udzielić licencji na opublikowanie tego tekstu jako utworu bez pytania o zgodę twórcy muzyki. Wynagrodzenie z tego tytułu przypadnie tylko twórcy tekstu. Jednak korzystanie z całej piosenki wymaga zgody zarówno twórcy tekstu jak i muzyki. Autor tekstu może przenieść swój udział w prawie do piosenki na inną osobę; Wtedy ta osoba będzie wspólnie z twórcą muzyki decydować o korzystaniu z całości. Jeśli wkład na charakter nierozłączny, jego twórca nie może samodzielnie z niego korzystać.

www.shutterstock.com · 1130802248

Utwory połączone – art. 10 Pr. Aut.

Działalność kilku twórców → połączenie odrębnych utworów w celu wspólnego rozpowszechnienia (np. muzyka + tekst, opowiadanie + rysunki/fotografie, muzyka + film)

Każdy z twórców może żądać od pozostałych udzielenia zezwolenia na rozpowszechnienie tak powstałej całości, chyba że istnienie słuszna podstawa odmowy, a umowa nie stanowi inaczej

Brak współautorstwa - nie ma wspólnego tworzenia utworu,

Ochronie prawnoautorskiej podlega utwór połączony jako **całość**, chociaż jego poszczególne składniki zachowują odrębność,

Od woli twórców zależy czy wspólne rozpowszechnianie dotyczy wszystkich czy tylko niektórych sposobów publicznego rozpowszechniania,

Utwór wspólny a utwór połączony

Art. 9 Wspólny

Prawo autorskie przysługuje współtwórcom **wspólnie**,

Do wykonywania prawa potrzebna **zgoda wszystkich** współtwórców,

W razie naruszenia ochrony można dochodzić **każdy**,

Odpowiednie stosowanie przepisów KC o współwłasności w częściach ułamkowych

Art. 10 Połączony

Połączenie **odrębnych** utworów w celu wspólnego rozpowszechnienia (np. muzyka + tekst, opowiadanie + rysunki/fotografie, muzyka + film)

Brak współautorstwa - nie ma wspólnego tworzenia utworu,

Ochronie prawnoautorskiej podlega utwór połączony jako **całość**, chociaż jego poszczególne składniki zachowują odrębność,

Przykłady:

Połączenie wcześniej powstałej piosenki z filmem → piosenka i film powstały niezależnie od siebie i połączono je w celu wspólnego rozpowszechnienia.

Ale! Gdyby piosenka powstała w czasie tworzenia filmu, w porozumieniu z jego twórcami, kompozytor byłby jednym ze współtwórców filmu.

Utwory pracownicze – Art. 12 Pr. Aut.

Dotyczy twórczości powstałej w związku z zatrudnieniem,

Uprawnienie pracodawców do czerpania korzyści z eksploatacji zarobkowej dzieła → „zawłaszczenie owoców pracy pracownika w zamian za regularne wynagrodzenie, świadczenia ochronne oraz zapewnienie środków organizacyjnych i technicznych w procesie wykonywania przez twórcę obowiązków pracowniczych”.

Dotyczy nabycia przez pracodawcę majątkowych praw autorskich „z chwilą przyjęcia utworu i w granicach wynikających z celu umowy, zamiaru stron, o ile umowa o pracę nie stanowi inaczej” – **nabycie pochodne**

„Umowa o pracę” – rozumiana jako wszelkie sposoby nawiązania stosunku pracy (w tym: mianowanie, wybór, powołanie)

Stworzenie utworu **w wyniku wykonywania obowiązków pracowniczych**, a nie przy okazji ich wykonywania,

Chwila przyjęcia utworu – oświadczenie akceptujące rezultat pracy pracownika

Oznacza, że chwilę przejścia własności przedmiotu, na którym utwór utrwalono na pracodawcę,

Art. 13 Pr. Aut. Jeżeli pracodawca nie zawiadomi twórcy w terminie **sześciu miesięcy** od dostarczenia utworu o jego nieprzyjęciu lub uzależnieniu przyjęcia od dokonania określonych zmian w wyznaczonym w tym celu odpowiednim terminie, uważa się, że utwór został przyjęty bez zastrzeżeń. Strony mogą określić inny termin.

Poza wynagrodzeniem pracowniczym, twórca nie uzyskuje odrębnego honorarium z tytułu przejścia praw autorskich (chyba, że umowa stanowi inaczej),

Uwaga! Art. 74 Pr. Aut. Programy komputerowe – pierwotne nabycie autorskich praw majątkowych

Przyjęcie utworu przez pracodawcę

Chwila przyjęcia utworu – oświadczenie
akceptujące rezultat pracy pracownika

Oznacza, chwilę przejścia własności
przedmiotu, na którym utwór utrwalono na
pracodawcę,

Art. 13 Pr. Aut. Jeżeli pracodawca nie
zawiadomi twórcy w terminie **sześciu miesięcy**
od dostarczenia utworu o jego nieprzyjęciu lub
uzależnieniu przyjęcia od dokonania
określonych zmian w wyznaczonym w tym celu
odpowiednim terminie, uważa się, że utwór
został przyjęty bez zastrzeżeń. Strony mogą
określić inny termin.

Uwaga! Art. 74 Pr. Aut. Programy komputerowe –
pierwotne nabycie autorskich praw majątkowych

APPROVED

Rozpowszechnianie utworu pracowniczego

Art. 12 ust. 2 Jeżeli pracodawca, w okresie **dwóch lat** od daty przyjęcia utworu, nie przystąpi do rozpowszechniania utworu przeznaczonego w umowie o pracę do rozpowszechnienia, twórca może wyznaczyć pracodawcy na piśmie odpowiedni termin na rozpowszechnienie utworu z tym skutkiem, że po jego bezskutecznym upływie prawa uzyskane przez pracodawcę wraz z własnością przedmiotu, na którym utwór utrwalono, **powracają do twórcy**, chyba że umowa stanowi inaczej. Strony mogą określić inny termin na przystąpienie do rozpowszechniania utworu.

Przepisy regulujące uprawnienia pracodawcy – względnie obowiązujący charakter – mogą być modyfikowane umową np. wprowadzenie licencji, dodatkowego honorarium, inne terminy

Producent/Wydawca – art. 15 Pr. Aut.

Domniemywa się, że producentem lub wydawcą jest osoba, której nazwisko lub nazwę uwidoczniło w tym charakterze na przedmiotach, na których utwór utrwalono, albo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.

Producent/wydawca staje się uprawnionym do utworu gdy:

1. Autorskie prawa majątkowe do **utworu zbiorowego**, w szczególności do encyklopedii lub publikacji periodycznej, przysługują producentowi lub wydawcy (do poszczególnych części mających samodzielne znaczenie - ich twórcom). Domniemywa się, że producentowi lub wydawcy przysługuje prawo do tytułu.
– Art. 11 Pr. Aut
2. Autorskie prawa majątkowe do **utworu audiowizualnego** z mocy ustawy przysługują producentowi (art. 70 Pr. Aut.)

Uprawnienia instytucji naukowych – Art. 14 Pr. Aut.

Jeżeli w umowie o pracę nie postanowiono inaczej, instytucji naukowej przysługuje **pierwszeństwo opublikowania utworu naukowego pracownika**, który stworzył ten utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy.

Twórca przysługuje prawo do wynagrodzenia.

Pierwszeństwo opublikowania wygasa, jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od dostarczenia utworu nie zawarto z twórcą umowy o wydanie utworu albo jeżeli w okresie dwóch lat od daty jego przyjęcia utwór nie został opublikowany.

Instytucja naukowa może, bez odrębnego wynagrodzenia, korzystać z materiału naukowego zawartego w utworze, o którym mowa w ust. 1, oraz udostępniać ten utwór osobom trzecim, jeżeli to wynika z uzgodnionego przeznaczenia utworu lub zostało postanowione w umowie.

To zdjęcie, autor: Nieznany autor, licencja: CC BY-NC

Instytucja naukowa

Art. 14 stanowi *lex specialis* wobec art. 12 Pr. Aut.

Uprawnienia często uszczegóławiane lub modyfikowane przez **regulaminy wewnętrzne**,

Instytucją naukową jest każda jednostka organizacyjna, której działalność w całości lub w części polega na działalności naukowej,

Brak definicji utworu naukowego,

Uprawnienia:

- 1. Pierwszeństwo opublikowania** – chodzi o pierwszą publikację, wygasa jeśli w ciągu 6 miesięcy od dostarczenia utworu nie zawarto z twórcą umowy albo jeśli w ciągu 2 lat od przyjęcia utwór nie został opublikowany. W razie publikacji prawo do wynagrodzenia odrębnego od wynagrodzenia pracowniczego,
- 2. Korzystanie z materiału naukowego zawartego w utworze** – bez względu na fakt publikacji i bez wynagrodzenia,
- 3. Udostępnienie osobom trzecim** – gdy wynika to z uzgodnionego przeznaczenia utworu albo zostało to postanowione w umowie z twórcą-pracownikiem. Brak prawa do odrębnego wynagrodzenia.

Uczelnia – Art. 15a Pr. Aut.

Pierwszeństwo publikacji pracy dyplomowej studenta. i uczelnia nie opublikowała pracy dyplomowej w terminie 6 miesięcy od dnia jej obrony, autor może ją opublikować, chyba że praca jest częścią utworu zbiorowego.

Dotyczy uczelni publicznych i niepublicznych, akademickiej, zawodowej, prowadzącej studia, utworzonej w sposób określony w ustawie o szkolnictwie wyższym i nauce z 20 lipca 2018 r.

Twórcy-studentowi przysługuje wynagrodzenie z tytułu publikacji jego dzieła przez uczelnię,

Charakter uprawnienia uczelni: prawnoautorski, względny – konstrukcja licencji ustawowej na rzecz uczelni,

Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi

Ich status prawny, strukturę i zadania reguluje ustawa z 15.6.2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

Organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi są stowarzyszenia, którym **minister właściwy do spraw kultury udzielił zezwolenia na obsługę praw autorskich** lub praw pokrewnych twórców lub artystów wykonawców, będących członkami stowarzyszenia, oraz tych, którzy zawarli stosowną umowę o obsługę swoich praw autorskich lub praw pokrewnych.

Stowarzyszenia te zrzeszają również podmioty niebędące osobami fizycznymi: producentów, organizacje radiowe i telewizyjne.

Jako stowarzyszenia są instytucjami niezarobkowymi, działającymi na podstawie także ustawy o stowarzyszeniach

Wykonywanie prawa autorskiego przez organizację zbiorowego zarządu obejmuje, co **do twórców żyjących**, zasadniczo **tylko prawo autorskie majątkowe**.

Kompetencje OZZ:

- udzielanie zgody na korzystanie z utworów (zwykle za pośrednictwem licencji),

- pobieranie wynagrodzeń od korzystających z chronionych przedmiotów (inkaso)

- podział i wypłata zainkasowanych środków między uprawnionych (repartycja).

OZZ - przykład

Jeśli właściciel restauracji chce zgodnie z prawem odtwarzać w niej dowolną muzykę, powinien zawrzeć z ZAIKSem umowę na korzystanie z utworów muzycznych i słowno- muzycznych na polu eksploatacji „publiczne odtwarzanie”.

Powinien również zwrócić się do organizacji reprezentującej artystów wykonawców (STOART) o zawarcie takich umów na korzystanie z artystycznych wykonań w takim samym zakresie.

Restaurator korzysta także z fonogramów, więc powinien zawrzeć umowę również z ZPAV, które reprezentuje producentów fonogramów.

ZAIKS - Związek Autorów i Kompozytorów Scenicznych

STOART - Związek Artystów Wykonawców

ZPAV - Związek Producentów Audio-Video

Prawa pokrewne

Pojęcie i zakres praw pokrewnych

Specyfikacja praw pokrewnych (sąsiednich) polega na ścisłym konstrukcyjnym i funkcjonalnym powiązaniu ich przedmiotu z utworami w rozumieniu prawa autorskiego,

Skonstruowane są na wzór praw autorskich, chronią głównie sferę majątkową.

Do praw pokrewnych zalicza się:

1. Prawa do artystycznych wykonania utworów i dzieł sztuki ludowej,
2. Prawa do fonogramów - pierwszych utrwań warstwy dźwiękowej wykonania utworu albo innych zjawisk akustycznych,
3. Prawa do wideogramów - pierwszych utrwań sekwencji ruchomych obrazów z dźwiękiem lub bez,
4. Prawa do nadań programów (audycji radiowych lub telewizyjnych)
5. Prawa do pierwszych wydań utworów, których czas ochrony już wygasł a ich egzemplarze nie były jeszcze publicznie udostępniane, albo utworów i tekstów, które ze względu na czas ich powstania lub charakter nigdy nie były objęte ochroną prawa autorskiego,
6. Prawa do niebędących utworami wydań krytycznych i naukowych utworów, których czas ochrony już wygasł, albo utworów i tekstów, które ze względu na czas ich powstania lub charakter nigdy nie były objęte ochroną prawa autorskiego,
7. Prawa wydawców prasy - dodane w wyniku nowelizacji z 2024 r.

Artystyczne wykonania

Art. 85. Pr. Aut.

1. **Każde artystyczne wykonanie utworu lub dzieła sztuki ludowej** pozostaje pod ochroną niezależnie od jego wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.
2. Artystycznymi wykonaniami, w rozumieniu ust. 1, są w szczególności: **działania aktorów, recytatorów, dyrygentów, instrumentalistów, wokalistów, tancerzy i mimów oraz innych osób w sposób twórczy przyczyniających się do powstania wykonania.**

Prawo do artystycznego wykonania powstaje tylko ze względu na określone, jednostkowe wykonanie, toteż inne wykonania dokonywane przez tego samego artystę, nawet w istocie prawie identyczne lub (jeżeli to faktycznie możliwe) identyczne z pierwotnym, pozostają pod niezależną, równoległą ochroną.

Artystyczne wykonania

Utwór → zidentyfikowany twórca,

Dzieło sztuki ludowej → często nieznany twórca lub twórcy, utwór poddawany przetworzeniom, interpretacjom przez wielu autorów, aż do momentu uzyskania finalnego kształtu,

Wykonanie → próba odtworzenia zamiaru autora. Problem ustalenia interpretacji utworu zaplanowanej przez autora

Do grona artystów wykonawców może zostać zaliczona każda osoba, która przyczyniła się w sposób twórczy do powstania artystycznego wykonania – brak kryterium charakteru działalności zawodowej wykonawcy,

Nie mają charakteru artystycznego wykonania:

wykłady akademickie,
publiczne przemówienia,
kazania,

Ochrona praw pokrewnych dotyczących artystycznego wykonania dotyczy sytuacji **utrwalenia na nośniku artystycznego wykonania**. Każde odtworzenie będzie się wiązało z konsekwencjami, o których mowa w art. 86 Pr. Aut.

Uprawnienia artysty wykonawcy – Art. 86 Pr.Aut.

W zakresie **praw osobistych**, w szczególności prawo do:

- a) wskazywania go jako wykonawcy, z wyłączeniem przypadków, gdy pominięcie jest zwyczajowo przyjęte,
- b) decydowania o sposobie oznaczenia wykonawcy, w tym zachowania anonimowości albo posłużenia się pseudonimem,
- c) sprzeciwiania się jakimkolwiek wypaczeniom, przeinaczeniom i innym zmianom wykonania, które mogłyby naruszać jego dobre imię;

W zakresie **praw majątkowych**:

korzystania z artystycznego wykonania i rozporządzania prawami do niego na następujących polach eksploatacji:

- a) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania - wytwarzania określoną techniką egzemplarzy artystycznego wykonania, w tym zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową,
- b) w zakresie obrotu egzemplarzami, na których artystyczne wykonanie utrwalono - wprowadzania do obrotu, użyczania lub najmu egzemplarzy,
- c) w zakresie rozpowszechniania artystycznego wykonania w sposób inny niż określony w lit. b - nadawania, reemitowania oraz odtwarzania, chyba że są one dokonywane za pomocą wprowadzonego do obrotu egzemplarza, a także publicznego udostępniania utrwalenia artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Artyście wykonawcy służy prawo do wynagrodzenia za korzystanie z artystycznego wykonania lub za rozporządzanie prawami do takiego wykonania określone w umowie albo przyznane w przepisach ustawy.

W przypadku nadawania, reemitowania lub odtwarzania artystycznego wykonania za pomocą wprowadzonego do obrotu egzemplarza, artyście wykonawcy przysługuje prawo do stosownego wynagrodzenia.

Artystyczne wykonania

Możliwa kolizja interesów artysty wykonawcy oraz producenta artystycznego wykonania → por. regulacja utworów audiowizualnych (art. 70 Pr. Aut)

Ograniczenia wykonywania praw do artystycznych wykonań, podobnie jak prawa autorskie majątkowe podlegają regułom dozwolonego użytku (art. 23-25 Pr. Aut.)

Domniemanie twórczości artystycznego wykonania

Osoba ujawniona na egzemplarzu lub

Osoba, której autorstwo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek inny sposób,

Wykonawcy przysługuje ochrona dóbr osobistych prawo do korzystania z praw do artystycznego wykonania i rozporządzania prawem do niego przez 50 lat od zakończenia roku, w którym wykonanie ustalono (lub opublikowano utrwalone wykonanie lub publicznie go odtworzono).

Art. 89(1) - Przedłużenie ochrony - jeżeli w okresie 50 lat, nastąpiła publikacja lub inne rozpowszechnienie artystycznego wykonania utrwalonego na fonogramie, prawo, o którym mowa, wygasa z upływem 70 lat od tego zdarzenia, a gdy miały miejsce obydwa - od tego z nich, które miało miejsce wcześniej.

Fonogramy i wideogramy

Fonogramem jest **pierwsze** utrwalenie warstwy dźwiękowej wykonania utworu albo innych zjawisk akustycznych np. śpiewu ptaków

Wideogramem jest **pierwsze** utrwalenie sekwencji ruchomych obrazów, z dźwiękiem lub bez, niezależnie od tego, czy stanowi ono utwór audiowizualny.

Producent – osoba organizacyjnie i finansowo przygotowana do utrwalenia fonogramu/wideogramu,

Art. 102 [Oznaczenie egzemplarzy]

- 1. Na każdym egzemplarzu fonogramu lub wideogramu umieszcza się, poza oznaczeniami dotyczącymi autorstwa i artystycznego wykonawstwa, tytułami utworów oraz datą sporządzenia, nazwisko lub firmę (nazwę) producenta oraz, w wypadku utrwalenia nadania, nazwę organizacji radiowej lub telewizyjnej.
- 2. Domniemywa się, że egzemplarze niespełniające wymogów określonych w ust. 1 zostały sporządzone bezprawnie.

Uprawnienia producenta

Bez uszczerbku dla praw twórców lub artystów

wykonawców, producentowi fonogramu lub wideogramu przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania i korzystania z fonogramu lub wideogramu w zakresie:

- 1) zwielokrotniania określoną techniką;
- 2) wprowadzenia do obrotu;
- 3) najmu oraz użyczenia egzemplarzy;
- 4) publicznego udostępniania fonogramu lub wideogramu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

W przypadku nadawania, reemitowania lub odtwarzania wprowadzonego do obrotu fonogramu lub wideogramu, producentowi przysługuje prawo do stosownego wynagrodzenia.

Przy twórcach pozostają autorskie prawa osobiste, przy twórcach i wykonawcach istnieją prawa pokrewne – w tym prawo do wynagrodzenia,

Nadania programów

Art. 97. [Zakres praw do nadań programów] Bez uszczerbku dla praw twórców, artystów wykonawców, producentów fonogramów i wideogramów, **organizacji radiowej lub telewizyjnej** przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania i korzystania ze swoich nadań programów w zakresie:

- 1) utrwalania;
- 2) zwielokrotniania określoną techniką;
- 3) nadawania przez inną organizację radiową lub telewizyjną;
- 4) reemitowania;
- 5) wprowadzania do obrotu ich utrważeń;
- 6) odtwarzania w miejscach dostępnych za opłatą wstępu;
- 7) udostępniania ich utrważeń w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Art. 98. [Wygaśnięcie prawa do nadań programu]

Prawo, o którym mowa w art. 97, gaśnie z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku pierwszego nadania programu.

Pierwsze wydania oraz wydania naukowe i krytyczne

Wydawcy, który jako pierwszy w sposób zgodny z prawem opublikował lub w inny sposób rozpowszechnił utwór, którego czas ochrony już wygasł, a jego egzemplarze nie były jeszcze publicznie udostępniane, przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania tym utworem i korzystania z niego na wszystkich polach eksploatacji

Czas trwania prawa 25 lat od daty pierwszej publikacji lub rozpowszechnienia.

Podmiotowi przygotowującemu wydanie krytyczne lub naukowe przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania takim utworem i korzystania z niego w zakresie określonym w art. 50 pkt 1 i 2 Pr. Aut

Czas trwania prawa 30 lat od daty publikacji.

Oznacza to, że można opracować utwór chroniony prawem autorskim, gdyż czas ochrony tego utworu minął. Utwór ten można również wydać w opracowanym stanie i osiągać korzyści majątkowe. Będzie to traktowane jako wydanie nowego utworu, chronione prawem pokrewnym przez 30 lat.

Np. edycje niechronionych prawem autorskim: starych rękopisów, listów, kronik, dzieł literackich lub muzycznych, dokumentów, map, planów architektonicznych

Prawo wydawców prasy

Nowe prawo pokrewne przyznane wydawcom prasy, określane jako „prawo do publikacji prasowych w ramach świadczenia usług drogą elektroniczną”, ma chronić dotychczasowy rynek prasowy, zagrożony przez funkcjonowanie platform internetowych, na których dostawcy usług systematycznie publicznie udostępniają fragmenty publikacji prasowych.

Art. 99(7) § 2 wyłączone prawo do rozporządzania publikacją prasową i korzystania z niej w zakresie **publicznego udostępniania publikacji prasowej przez usługodawcę** w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niej dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym oraz zwielokrotniania jej, ale tylko w celu tego rodzaju udostępniania.

Podmiotem zobowiązanym do respektowania analizowanego prawa pokrewnego jest **usługodawca**. Jest nim, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 23 pr. aut. osoba, która prowadząc, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową świadczy usługi drogą elektroniczną (art. 2 pkt 6 u.ś.u.d.e.)

Dotyczy jedynie całości lub fragmentów publikacji prasowych; nie jest ono naruszane w przypadku korzystania tylko (przetworzonej) zawartości informacyjnej z publikacji prasowej.

Wygasa z upływem **2 lat** następujących po roku, w którym publikacja prasowa została rozpowszechniona po raz pierwszy.

Przykładowe pytania

1. Twórcą w świetle prawa autorskiego nie może być:
    - a. Tresowany pies,
    - b. Pięcioletnie dziecko, które narysowało obrazek,
    - c. Pełnoletni artysta malarz tworzący wyłącznie pod wpływem alkoholu,
    - d. Wszystkie odpowiedzi są prawidłowe,
  2. Majątkowe prawa autorskie do przyjętego utworu pracowniczego przysługują w świetle ustawy:
    - a. Pracodawcy,
    - b. Pracownikowi,
    - c. Pracodawcy i pracownikowi,
    - d. Organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi,
  3. Majątkowe prawa autorskie do czasopisma jako utworu zbiorowego, przysługują w świetle ustawy:
    - a. Wydawcy,
    - b. Redaktorowi naczelnemu,
    - c. Wszystkim dziennikarzom zatrudnionym w redakcji,
    - d. Żadna z odpowiedzi nie jest prawidłowa,
1. Pierwszeństwo opublikowania pracy dyplomowej studenta przez uczelnię może być zrealizowane:
    - a. Bezterminowo,
    - b. W terminie 6 miesięcy od dnia obrony,
    - c. W terminie roku od dnia ukończenia studiów,
    - d. W terminie 3 lat od dnia przyjęcia pracy do obrony,
  2. Ze współautorstwem utworu mamy do czynienia, gdy współpraca twórców polega na:
    - a. Pomocy technicznej lub finansowej,
    - b. Krytyce lub akceptacji wkładów twórczych,
    - c. Wspólnym dążeniu do nadania dziełu określonego, ostatecznego kształtu,
    - d. Wszystkie odpowiedzi są prawidłowe,
  3. Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi to stowarzyszenia działające na podstawie:
    - a. zezwolenia Prezesa Rady Ministrów,
    - b. zezwolenia ministra właściwego ds. kultury,
    - c. decyzji Naczelnego Sądu Administracyjnego,
    - d. decyzji Prezesa Urzędu Patentowego RP